

JATKAJA PERHEEN ULKOPUOLELTA – MIKSI EI?

Vakaa ja houkutteleva maitotilayrittäjyyden urapolku on maitosektorin olemassaolon edellytys. Yrittäjyyden jakaminen tarjoaa mallin maitotilan siirtämiseksi perheen ulkopuoliselle nuorelle yrittäjälle.

Ole Kristensen
OK-Consultancy Aps
okconsultan@gmail.com

Sukupolvenvaihdokset maitotiloilla ovat tulleet yhä haasteellisemmiksi, mikä johtuu alalle halukkaiden puutteesta ja rahoituksen haasteellisuudesta. Tarvitaan ratkaisuja, jotka helpottavat sekä tuotannosta luopumista että yrittäjäksi ryhtymistä. Yksi tapa aloittaa maitotilayrittäjänä ilman valtavaa velkamäärää on omistamisen ja vuokraamisen yhdistelmä.

Kuvitellaanpa maitotilayrittäjä, joka haluaa luopua tuotannosta. Hyviä työntekijöitä on ollut entistä vaikeampi löytää, eikä kukaan lapsista halua jatkaa tilalla. Tila on hyvässä kunnossa: on peltoja rehun tuotantoon ja laidunmaiksi, toimiva navetta sekä rehu- ja lantavarastot.

Samaan aikaan toisaalla joku haaveilee elämänrasta maitotilayrittäjänä ja kamppailee pääoman keräämiseksi rahoittaakseen maitotilan hankkimisen.

Yksi tapa luoda ura maitotilayrittäjänä ja koota samalla pääomaa sekä harjoitella talouden hallintaa ja johtamistaitoja on jaettu maatilayrittäjyys. Jaetun yrittäjyyden mallissa omistaja vähitellen siirtää omistuksen, vastuun ja riskin yrittäjäkumppanille.

Mallissa yrittäjäkumppani hyödyntää toisen omistamaa tuotanto-omaisuutta ja vastineeksi maksaa omistavalle kumppanille osan voitosta. Hän omistaa lehmät, mutta hyödyntää toisen omistamia puitteita maidon tuottamiseksi.

Toimintamalli on yleisesti käytössä Uudessa Seelannissa, jossa kolmannes noin 12 000 maitotilasta toimii tavalla tai toisella jaetun yrittäjyyden periaatteella.

Kolme askelmaa yrittäjäksi

Yhteisyrittäjyyden urapolku voidaan jakaa kolmeen askelmaan. Ensimmäisessä vaiheessa työntekijä,

MAITOTILAYRITTÄJÄN URAPOLKU

Osaamisen kasvattaminen

Alalle tulon ja alalta poistumisen esteiden madaltaminen

**Netto-
tulos 0**

**Työntekijä
(1–4 vuotta)**

**Johtaja
(1–3 vuotta)**

**Sopimusyrittäjä
(1–4 vuotta)**

**Kumppanuus,
vapaa sopimus**

**Kumppanuus,
kiinteä sopimus**

Omistaja

**Pääoma-
sijoittaja
mukana**

**Netto-
tulos +++**

tuleva tilanhoitaja, opettelee maidontuotannon perusasiat ja saa vähitellen lisää vastuuta tilan omistajan opastuksella ja valvonnassa. Omistusosuutta ei vielä ole, vaan mahdollisuus koota omistajalta tietoa ja kokemuksia tuotannosta sekä rahapalkkaa.

Seuraava vaihe on kiinteäkorkoiseen sopimukseen perustuva sopimustuotanto, jossa tulo (palkka) perustuu maidontuotannon eli myytyjen maitokilojen määrään. Sopimustuottaja vastaa maitotilayrityksessä tarvittavasta työvoimasta sekä paperitöistä.

Kolmas vaihe johtaa sopimukseen, joka voi ol-

Yrittäjäksi ilman velkataakkaa

SEURAAVA CASE-ESIMERKKI kertoo yhteisyrityksyyden eduista molemmille osapuolille.

Maitotilayrittäjä **Per Bundgaardilla** on 1200 hehtaarin kasvinviljelytila, jolla on käyttämätön navetta. Hän haluaisi hyödyntää navettaa, mutta ei ryhtyä maidontuottajaksi. Niinpä hän vuokraa navetan toiselle, joka tuo siihen oman karjansa.

Maatalousalalle kouluttautuneet **Patrick Bertelsen** ja **Tobias Flensted** haluaisivat ryhtyä maitotilayrittäjiksi. He vuokraavat Perin navetan ja tuovat siihen omistamansa 130 lehmää, ja ostavat rehun lehmille Periltä.

Patrick ja Tobias päättävät, mitä rehua ja kuinka paljon sekä säilörehun korjuuajankohdan. Per korjaa säilörehun siiloon, jonka Patrick ja Tobias peittävät. Säilörehun hinta määritellään rehuyksikön ja maidon hinnan perusteella. Maidon hinnan noustessa he maksavat säilörehusta enemmän ja päinvastoin.

Per toimittaa navetalle olkea ja saa sitä vastaan lantaa pelloilleen. Hän ostaa sonnivasikat, kasvattaa ne ja myy paikalliselle teurastamolle.

Patrickin ja Tobiaksen saamat hyödyt:

- He pystyvät aloittamaan maitotilayrittäjinä ilman suurta velkamäärää: alkuun päästäkseen he ottavat lainaa noin 330 000 euroa. Omaa rahoitusta heillä oli noin 30 000 euroa. Mikäli he olisivat ostaneet tilan 130 lehmälle, he olisivat joutuneet investoimaan ainakin 3,3 milj. euroa.
- He pystyvät keskittymään vain karjaan ja kehittämään taitojaan yrityksen omistajina.
- He saavat Peristä, entisestä maidontuottajasta, hyvän keskustelukumppanin ja mentorin, jolla on heidän kanssaan yhteinen intressi onnistua liiketoiminnassa.

Perin saamat hyödyt:

- Tilalla olevat resurssit (navetta) saadaan käyttöön koko tilan hyödyksi.
- Kasvituotanto ja viljelykierto tehostuvat tasapainottamaan koko tilan tuotantoa.
- Aktiivisempi tilakokonaisuus, jossa on aiempaa enemmän tilan toiminnasta kiinnostuneita ihmisiä.
- Toive nuorten ihmisten rohkaisemisesta maatilayrittäjiksi ryhtymiseen käy toteen.
- Koko tila kehittyy.

la joko vapaasti sovittava tai kiinteä (50/50) sopimus. Uudessa Seelannissa jälkimmäinen tapa on yleisempi.

Vapaassa sopimusmallissa omistaja ja sopimustuottaja sopivat vastuista, velvollisuuksista, karjan omistuksesta ja maitotilin jakamisesta parhaaksi katsomallaan tavalla.

50/50-sopimusmallissa sopimustuottaja omistaa karjan ja mahdollisesti joitain tuotannon pyörittämiseen tarvittavia laitteita kuten rehustuslaitteet, mutta ei navettaa tai lypsylaitteistoa. Omistaja yleensä vastaa omaisuuden ylläpito- ja investointikustannuksista. Vastaavasti sopimustuottaja saa 50 prosenttia maitotilistä.

Sopimustuottaja voi keskittyä maidontuotantoon sekä toiminnanhallinta- ja johtamistaitojensa kehittämiseen. Samalla hän kerää pääomaa seuraavaa vaihetta, maitotilayrityksen omistamista varten.

Resurssit täyteen käyttöön

Yhteisyrityksyyden avulla voidaan voittaa tuotannosta luopumisen ja siihen ryhtymisen esteet samalla kertaa. Tanskassa toimintamalli alkoi herättää kiinnostusta vuosituhaten alussa tilakoon kasvaessa ja erityisesti vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen.

Onnistumisen kannalta on erityisen tärkeää, että tilan omistaja ja yhteistyökumppani tulevat hyvin toimeen keskenään, luottavat toisiinsa ja kunnioittavat toistensa mielipiteitä. Tämä mahdollistaa jatkuvan parantamisen.

Yhteisyrityksyyden filosofiasta on paljon opittavaa. Se on käytettävissä olevien resurssien jakamista ja hyödyntämistä. Kunnollisella suunnittelulla ja hyvin laaditulla, henkilökohtaiset intressit huomioidaan ottamalla sopimuksella yhteisyrityksen toimintamalli on win-win-tilanne, joka auttaa yrittäjiä luopumaan tuotannosta ja toisia astumaan heidän tilalleen.

Lähteet:

[Onnistumisen kannalta tärkeää on, että omistaja ja yhteistyökumppani tulevat hyvin toimeen keskenään.](https://www.youtube.com/watch?v=N4CXgjm7oec&t=James>Allan & Nicola Kloeten (2016): Dairy Progression Parthways and the Impact of Volatility. AgFirst NZ May 2016.
Prewitt Wayne 2009: Dairy Career Paths.2009 Missouri Dairy Grazing Conference</p>
</div>
<div data-bbox=)